

شیتیک بهرەنگاری قەدەر دەبیتهوه

یوسف ئەلمانی

و: سهباح ئسماعیل

کاراگتەرەکان:

- شیتەکه

- دەنگی قەدەر، له دوورەوه دیت تا نزیک

بیتهوه!

دیهن:

هۆلێکی تاریک و نووتهکی شیتخانە..

شیتێکی بەلەباریکە.. پەرپووت.. قشژ، له

گۆشەیهکەوه دانیشتووه، دوور نییه..

شیتەکه (به گەرمییەوه): قەدەر.. قەدەر..

هەرچی ئەوهی له قەدەرەوه بەسەرم هات! ئەم

قەدەرە چیبه؟ خۆزگه مەرۆف بوایا، بەشێوهیهک

تۆلەم لێ دەستاندەوه با به دهواری شپری

نەکردبیت.. ئای قەدەر چەند دزیو و هیج و پوچ
و چەندە مەترسیداریت.. کورەکهەم و ژنەکهەت بردم
و له ئازیزترین هاواریت بیبهری کردم و ژیانته لێ
تیکدام.. ئەی تۆ له کوێی؟ تۆ کییت؟ نازانم،
نازانم!

وهره ئەی قەدەر وەرە.. دابەزە بۆم، دابەزە
(به دەنگی بەرز دەقیژنییت).

(کۆمەڵە دەنگێک له شوێنیکی نادیارەوه بەرز
بوونەوه.. رووناکییهکان دەکوژینهوه و شانۆ
تاریکتر دەبیت، دەنگە دەنگ و ژاوه ژاوه تیکەڵ
بەمۆسیقا و پێکەنینی بەرز دەبن.. شیتە دەترسی
و نازانیت سەرچاوهی دەنگەکان له کوێیه،

شیتته: خه لک زۆر رقیبان لیت ده بیته وه و لیت
بیزارن.

قه دهه: به لام من خوشم دهوین.
شیتته: خوشت دهویت؟ حاشا نه گهر
خوشه ویستی بهی به دهروازی دلت بر دیت..
قه دهه: خوشه ویستی؟.. بو نا؟ خو دلدار بیستم
تا قیکردۆته وه..

شیتته: تۆ که سیکت خوشبویت.. پیم نالییت
کیت خوشدهوئ؟
قه دهه: قوربانیه کانی خۆم خوشدهویت!!
(پیده که نیت).

شیتته: ئای له دزیویت.
قه دهه: کوره هه ی گه مژه جوانترین شتی من
دزیو به که م.. (پیده که نیت).

شیتته: زۆر ده ستردیژیت کرده سهرم و ژیا نی
ئارامت خاپوور کردم.. وات به سهردا رژاندم و
وات لی کردم به دهست تالیی ژیان و ئازاره وه
بلاوینمه وه.. تۆ نه بووی ئەم هه موو شتانه ت پچ
کردم؟

قه دهه: بیگومان.. (پیده که نیت).
شیتته: که واته ده مه ویت دادگاییت بکه م..
قه دهه: دادگایی؟ سهیره!
شیتته: بو سهیره؟ باشه تۆ چه وسینه ر نیت و
منیش چه وسا وه؟

تۆ به هیژنیت و منیش لاواز؟
تۆ دلخۆش نیت و منیش هه شبه سه ره؟
قه دهه: به لام من قه ده رم!!

شیتته: قه ده ره.. قه ده ره.. ئەم وشه یه چند له
گویم ناخۆشه.. ده مه ویت دادگاییت بکه م..
ده مه ویت دادگاییت بکه م..

قه دهه: دادگاییم بکه و تووره مه به.
شیتته: ئەی دادوهر کچی بیت؟
قه دهه: بیگومان قه ده ره!

به ترس و شله ژانه وه ئەم شوین و ئەو شوین
ده کات).

«پارچه موسیقای volca in the night»

شیتته: (دوای ئەوه ی دهنگه کان ئارام ده بنه وه)
کی؟ کی؟ تۆ کیی تۆ کیی، ئەی...
قه دهه: من.. من.. من قه ده رم (به
پیکه نینه وه).

شیتته: قه ده ره؟!
بوچی بو ئیره هاتوویت؟
قه دهه: چونکه تۆ منت ویست تا به رهنگارم
بیته وه!

شیتته: باشه چۆن هاتیت؟
قه دهه: هاتم.. چونکه من.. چونکه من.. من
قه ده رم (پیده که نیت).

شیتته: تۆ چیت؟ مرۆف؟
قه دهه: ئەمه ت به لاوه گرنگه؟
شیتته: زۆر..

قه دهه: (به ته وسه وه) تا ئەم راده یه.. که واته
ئهمه حه قیقته تی منه، ئیتر به پرسیار گیژم مه که..
من.. من.. من قه ده رم! (پیده که نیت).

شیتته: (به پهستییه وه) پیم بلتی تۆ کیی ئەی
دلره..

قه دهه: من گالته م پیتدی.. به تیزه وه لیت
دهروانم.. پیت پیده که نم.

شیتته: باشه.. بو؟! گالته ده که ییت و به تیزه وه
دهروانی و پیده که نیت؟!

قه دهه: چونکه من قه ده رم.
شیتته: ئای له دلره قیت.. ئای له دلره قیت.

قه دهه: تۆ به سته زمانیت.. من گالته و تیز
ده که م و پیتشه که نم.. چونکه ده مه ویت رابویرین.

شیتته: رابویرین.. ههر بو ئەوه ی جه نابت
رابویریت جیهانیس ئازار بکیشیت!

قه دهه: ئەی بو نا؟

رفاندت و به په له به نازاره وه پيچاته وه و
خه ونه کانت له ميتشکيدا تارانن .. بۆ که سوکاري
يا براده رانيت هه لته بژارد؟ به زه يي له دلندا نيبه ؟
قه ده ر: به زه يي؟ به زه يي چيبه؟ وشه يه که له
ماناکه ي ناگه م!

شيبته: به راستي تو هونه رمه ندپکي قيزه ونی
زۆرداري .. بۆ گه يشتن به مەرامت له هه لته بژاردنی
ئامرازه کانتدا هونه ر ده نوپنيت. ئه و تانی
ئامرازپکي نوپت له گه ل ئه م هاوړپيه م دا
به کاره پناوه (به گالته پينکردنه وه) ها .. کاره با ..
کاره با .. ئای له و چه که نوپيه ..
قه ده ر: (پيډه که نيټ) .. ئه وه چه کي سه ده ي
بيسته!

شيبته: من رقم لیت ده بیته وه .. رقم لیت
ده بیته وه و لیت ناترسم .. تۆ له ت لئ ده که مه وه ..
(شيبته هه ول ده دات هيرش بۆ سه رچاوه ي ده نگه که
بيات).

قه ده ر: (به توندي به رووي شيبته دا ده شيرپني و
له شوپني خو ي ده يوه ستينيت).

شيبته: (له گه ل خويدا ده وپت) تا ئيستاش لیت
ده ترسم ئه ي قه ده ر ..

به للام بۆ؟ بۆ؟ به م زووانه ده رفه ت دپنم و له ناوت
ده به م، ئه ي ترسنوک (به تیکشکاوييه وه
داده نيشيت).

قه ده ر: (دهنگي له چه ند شوپنيکه وه به رز
ده بيته وه).

چه ند م لا خو شه له م دوخه جوانه تدايټ .. هه ر
دلويه فرميټسکيک له پيلووه کانتته وه ده رپريت،
ده رپريته سه ر دل م و تينوويه تي ناوي ئا و ده دات و
ئاگري هه ناو يشم ده کوپنيتيه وه. چه ند ده ل م
به کلۆلي و نازاره کانت خو شه .. به خه م و په ژاره ي
خوته وه پينره وه. من به خته وه رم. با هه مووان
کلۆلي بکيشن (پيډه که نيټ)

شيبته: ئای زۆردار .. چون ده بيت تا وانکار خو ي
داوه ر بيت؟

قه ده ر: کيټمان تا وانکارين؟
شيبته: تو

قه ده ر: به للام تا ئيستا نه تتوانيوه بي سه لمينيت ..
من ته نيا تا وانبارم .. پيم بلئ چ بوختانيک
ده ده يته پالم؟

شيبته: به مردنی کوره گه وره که م تا وانبارت
ده که م ..

قه ده ر: ئه مه چون ده سه لمينيت؟
شيبته: پتويست به سه لماندن و به لگه هيتانه وه
ناکات ..

قه ده ر: من دانی پيدا ده نيم، به للام چونت زانی
له سوڼگه ي منه وه بوو؟

شيبته: کوره گه وره که م مرد و نه مزانی چون مرد ..
کاتيک له هويه که يم پرسى، پيټيان گوتم قه ده ر
بوو .. بۆ وات کرد بۆ؟

قه ده ر: پيم گوټي ده مه وپت رابوټرم؟
شيبته: به للام بۆ تا وانکاريکي سه ر لئ شيواو
يان به دکاريکي رووت هه لته بژارد.

قه ده ر: چونکه لپيان ده ترسم.
شيبته: که واته تو ترسنوکيت ..

قه ده ر: چيبه لپيت بلئ .. من وا گوټ لئ
ده گرم.

شيبته: هه ر به هو ي تو وه ژنه خو شه ويسته که م
نه رفينرا؟ ئاگرت تي به ردا و لپي گه رايټ تا بوو
به قه ره بوورت .. به للام چون .. ئه ي بۆ؟ پيټيان گوتم
قه ده ر بوو .. ئای .. چه ند دلره قيت .. چه ند
دلره قيت. باشه بۆ دايکه گيټ و ويژه که هيت
هه لته بژارد، که ته مه ن گه وره بي سه که ي تا سه ر
ئيسقان هه ره شه ي لئ ده کات.

قه ده ر: من له کرده وه کانم ئازادم.
شيبته: ئه ي ئه و هاوړي و هاوکاره لا وه م ..

شیتته: دهخه نیتته وه؟ .. تا ئیستاش لیت ناگه م.
 قه دهه: پیم گوتی من قه دهه رم.. به راستی
 گه مزهیت.. بوختانی ترت نییه بیده یته پالم؟
 شیتته: تا وانیللیک له ژماردن نایه ن.
 قه دهه: وه کوچی؟
 شیتته: به وهت تا وانبار ده که م، که تو بئی ئیش و
 بیکاری.
 قه دهه: بیکار؟ رابوردن پیشه سازیمه..
 گالته پیکردنیش بازگانیمه.. فریودانیش
 لپهاتوویمه!
 شیتته: ئه ی خودا.. خه ریکه شیت ده به م..
 قه دهه: (به گالته جار بیه وه) شیت ده بیت؟ باشه
 عه قل له میشکتدا ما وه تا شیت بیت؟
 شیتته: (بیده نگ ده بیت)..
 قه دهه: ده زانی له سه ره داواکاره شایه ده کانی
 بیتیت؟ شایه دی سه لماندنت کیتن؟
 شیتته: شایه دی بو چییه له کاتیکدا دانت
 به هه موو تا وانه کاندانا؟
 قه دهه: به للام من..
 شیتته: (به هه لچونه وه).. تو.. تو.. تو..
 (تارماییه کان به سه ره دیواره که وه.. ده توینه وه،
 پاش قه بریک وینه ی چه ندین شیت ده نوینن).
 قه دهه: ئا ئه مه یه یه کیتک له شایه ده کانت؟
 شیتته: نازانم، ره نگه یه کیتک له قوربانیه کانت
 بیت!!
 قه دهه: ها.. شایه دیکت ده ست نه که وهت، بو یه
 داواکهت دۆراند.
 شیتته: هیج مافیکم ناسه لمی تدریت و هیج
 کیشه یه کیش نابه مه وه، مادامه کی تو زیندوویت..
 خوژگه ده مردیت.
 قه دهه: بزم؟ من خوژ مەرگم!!
 شیتته: (به سه رسوورمانه وه سه ری باده دات).
 قه دهه: بریاری خوژ به سه رتدا ده ده م، که

دۆر اویت.
 شیتته: بریاری تو؟ دان به دادگایه کدا نانیم تو
 فه رمانه وای بیت، هه ره وه دان به و بریاره شدا
 نانیم له تو وه ده ریچیت.
 قه دهه: من بریاری خوژ به سه ردا داویت، ئیدی
 به للامه وه گرنگ نییه تو رازی بیت یان نا (ئیسنا
 نۆره ی منه دادگاییت بکه م..).
 شیتته: تو دادگاییم بکه یته؟ (به گالته
 پیکردنه وه)
 قه دهه: چییه لیت بلتی..، به للام من هه ر
 دادگاییت ده که م.
 شیتته: (بیده که نیت)..
 قه دهه: ئه گه ر بوژت لوا تو بیت به قه دهه، ئه وا
 چی ده که یته؟
 شیتته: هه رگیز ئه وشتانه ناکه م، که تو
 ده یانکه یته..
 قه دهه: دلنیا یته له مه؟
 شیتته: بیگومان دلنیا م.
 قه دهه: خوژ به بئی تا وان داده نیت، له ژیانندا
 تا وانیکت نه کردوه؟
 شیتته: به لتی.. له ژیاغدا تا وانم نه کردوه.
 قه دهه: (به گالته پیکردنه وه بیده که نیت)..
 رۆژتیک بیرت له وه نه کردۆته وه، که به رپگادا
 ده رۆیت پی به چه ندین بوونه وه ردا ده نییته و
 ده یانکوژیت؟
 شیتته: (خوژی بو وه للام ناماده ده کات).
 قه دهه: ئه مه ت به بیردا نه هاتوه.. وانیه؟
 شیتته: به للام..
 قه دهه: خوژت له وه للام مه دزه وه.
 شیتته: به للام ئه و بوونه وه رانه هه ست ناکه ن.
 قه دهه: به چی ده زانیت هه ست ناکه ن؟
 شیتته: (به پیوه وه ستاوه)، چونکه من نازانم
 هه سته که ن..، به للام هه رچی تو ی به و نازارانه

شیتته: نا.. تو تاوانکاری یه کهم و دواییشیت..
 قهدهر: باشه هه ی گه مژه، پروات وایه ته گهر من
 دهست لهو کارانه م هه لگرم، تو به ئاسووده یی و
 کامهرانی ده ژیت؟
 شیتته: بیگومان.

قهدهر: وای لهو مالتویرانییه.. وای لهو
 مالتویرانییه.. له پیشتدا ههستکردن و
 تهماحکاری و چاوچنوکی و رق ههن.. ئه وانه له
 ره گه زی خوئن.

شیتته: به للام من له وان نیم..
 قهدهر: چیه ئاوا به په له خوئن له مرۆقبوون
 کیشایه وه؟

شیتته: به سه.. به سه..
 (وهکو تیکشکابیت داده نیشیت، قهدهریش
 پیده که نیت).

قهدهر: (پاش قه بیریک) گوئی بگره.. به راست
 ناوت چیه؟

شیتته: ناوم.. ناوم.. کامه رانه!
 قهدهر: گوئی بگره کامه ران.. با له یه کتر بگه یین.
 شیتته: مه حاله لیک بگه یین.

قهدهر: مه حاله.. له ژیر خوردا شتیک نییه ناوی
 محال بیت.. ئه ی نازانیت؟

شیتته: که واته چیت پییه بیلئ..
 قهدهر: (لئی نریک ده بیته وه) بو نابیته
 هاویه ش له گه لمد؟

شیتته: هاویه شت.. به چی؟
 قهدهر: بیته هاویه شم له کرداره کانم..

شیتته: هاویه ش له کرداره کانت.. بیمه
 شه ریکه به شی تاوانه کانی تاوانکار.. چۆن داوای
 به زه یی بکه م، له کتیکدا خۆم هاویه شی دلره قی
 بم؟ ئه ی چۆن داوای دادپه روه ری بکه م و خۆمیش
 هاویه شی زۆلم و زۆرداری بم؟
 برۆ.. برۆ.. نه فرته ت لئ بیت.

ده زانیت، که به کرده وه نابه چی کانت پیمان
 ده گه نییت و بی سۆز و به زه یی تیمان به رده بیت.
 قهدهر: ته گهر ئه مه بوختانه که ت بیت، ئه و
 و اچاکتر بوو دادگایی ئه و زۆردارانه ی ره گه زه که ی
 خوئن بر کردایا.

شیتته: ئه وانم به للاه گرنه نییه.. نامه ویت
 دادگاییان بکه م.

قهدهر: ده که واته من به خۆم دادگاییت ده که م،
 چونکی تو له وانیت..

شیتته: من.. من زۆردار نیم.

قهدهر: هه مووتان چون یه کن.. داوای
 دادپه روه ری ده که ن و زۆلمیش ده که ن.. خواز یاری
 شتی باشن و به گنده لئ پی نه ی ده که ن.. ههر

یه کتیک له ئیوه سه رزه نشتی ئه و ی دی ده کات،
 بی ری ده چیت ئه و هاویه شیتتی.. کو مه لگه تان

گنده ل کردوه، خه ریکه سه ر له به ری جیهان بۆگه ن
 ده کات.. ته گهر ئه و تروسکه ی رووناکییه نه بیت..

وه للامم بده روه وه. تو یه کتیک نیت له وانه؟
 شیتته: به للام.

قهدهر: پروانه.. چۆن مرۆف مه رگ ده ر خواردی
 مرۆفی برای ده دات؟ ده زانیت.. ئه م شه ر و
 شو رانه.. ئه م یه کتر هارینه.. بو ی هه یه چه زی

یه کتیک تان بیته سۆنگه ی له ناودانی ته وای
 میلله تیک.. ته ماشاکه.. ئه م زۆردارییه.. ئه م

به کو پله کردنه.. باشه من سۆز و به زه بیم له
 دلئاندا هه لقه ندوه؟ ئه ی من برایه تی و

خۆشه ویستیم له ناخیاندا بر دوه؟ داخۆ من
 سیپالی دادپه روه ری و یه کسانیم له به ر

داکه ندوون؟ مرۆف خو ی ئه مه ی ویست و به دهستی
 هینا!

تۆش به وه م تاوانبار ده که ییت، که من تاقه
 تاوانکارم، ئه وه ت له بیر کردوه، که مرۆف

تاوانباری یه که مه..

قه‌دەر: که‌واته وهره با سولح بکه‌ین..

شیتته: چۆن؟

قه‌دەر: لیم بکه‌ری با به‌که‌یفی دلّی خۆم رابویرم و له زه‌وقم مه‌ده.. هه‌رچی تۆشی ئەوا وازت لێ دینم و لیت ده‌گه‌پریم.

شیتته: وازم لێ دینی و لیم ده‌گه‌پتی؟.. باشه هیه‌چت بۆم هیه‌شته‌وه؟

نایا رۆلێکت له رۆله پر له زه‌بر و زه‌نگه‌کانت ماوه له‌سه‌ر شانۆی ژیا‌ندا نما‌یشت نه‌کردبیت؟ برۆ.. برۆ.. له‌وه‌ی کردووته زیاتر ناتوانی هیه‌چم له‌گه‌لدا بکه‌یت.

قه‌دەر: کوره‌هه‌ی شیت و شور ده‌توانم شتیکی دیشت له‌گه‌لدا بکه‌م..

شیتته: ها.. شیت؟ تۆ واده‌زانیت ئە‌وه‌ی به‌ره‌نگارت ببیتته‌وه شیتته؟

قه‌دەر: ئای له‌ بێ وێژدانیت.. خه‌ریکه‌ ئە‌وه‌ نیه‌مه‌ته‌ی پیم داویت له‌بیر ده‌که‌یت، من نیه‌مه‌تی شیتیم پێ دایت.. که‌ کۆلێبیه‌که‌ته‌ی سووک کرد، ئیستتا ده‌توانم ئاوه‌زت بۆ بکه‌ریتمه‌وه.. به‌لکو ده‌توانم هه‌ستیکی سه‌یرت پێ ببه‌خشم، ئازاری پێوه‌بکیشی و به‌ ده‌ستییه‌وه بنا‌لینیت.. هیه‌چ کاره‌ساتیکی ژبان‌ت به‌سه‌ردا تینه‌په‌ریت، پێوه‌ی ئازار نه‌کیشیت و هه‌سته‌کانیشت نه‌گریتته‌وه..

شیتته: من هه‌موو موسیبه‌ته‌کانم تاقیکردۆته‌وه. قه‌دەر: کۆلێبی مرۆف هینده‌ی موسیبه‌ته‌کان نابیت، به‌لکو به‌هه‌ستکردنی ده‌بیت.

شیتته: له‌ قسه‌کانت ناگه‌م.

قه‌دەر: چونکه‌ شیتی!.. ده‌شتوانم کۆلێبیه‌کی تریشت بۆ زیاد بکه‌م. ده‌زانی چۆن؟ شکۆبیه‌کت پێ ده‌به‌خشم، ئیتر به‌وه‌ دوژمن و ئیره‌یی پێ به‌رانت زۆر ده‌بن و ئازار و به‌ده‌ختیبه‌کانت زیتتر ده‌بن.. به‌لکو ده‌توانم زۆر زۆریش بکه‌م.. ها.. چی ده‌لێیت؟ یاخود ده‌توانم..

شیتته: (ترس به‌ روخسارییه‌وه دیار بوو) پیم گوتی ناتوانیت.. ده‌رچۆ.. ده‌رچۆ..

قه‌دەر: (به‌ پێکه‌نینه‌وه) به‌لام ده‌توانم.

شیتته: (به‌ قه‌یژه‌وه) ناتوانیت..

قه‌دەر: (ده‌یه‌ویت ده‌رچیت، تا ده‌نگه‌که‌ دوور بکه‌ویتته‌وه) رۆژگار بۆت ده‌رده‌خات.. رۆژگار بۆت ده‌رده‌خات..

شیتته: (له‌گه‌ل خۆیدا ده‌دویت) رۆژگار بۆم ده‌رده‌خات.. چی.. چی؟

(شالاو ده‌باته‌ سه‌ر قه‌دەر تا بیداته‌ زه‌وییا و هاوار ده‌کات).

ئه‌وه‌ گرتم، تۆلته‌ لێ ده‌که‌مه‌وه.. تۆلته‌ لێ ده‌که‌مه‌وه!

(له‌سه‌رخۆ و پله‌ به‌ پله‌ رووناکییه‌کان ده‌کوژیتنه‌وه، تا ئیستاش هاوار ده‌کات: تۆلته‌ لێ ده‌که‌مه‌وه.. پاشان دووباره‌ شانۆ رووناک ده‌بیتته‌وه.. شیتته‌ به‌تاقی ته‌نیا خۆبه‌تی و قه‌ده‌ریش بوونی نییه‌!!).

ئاھ.. تۆ له‌ کویتت؟ له‌ کوئی..

(له‌گه‌ل خۆیدا به‌لام وه‌ک ئە‌وه‌ی قسه‌ بۆ خه‌لک بکات) ویستم تۆله‌ له‌ قه‌دەر بکه‌مه‌وه.. که‌چی گالته‌ی پێ کردم.

(پیتی به‌ زه‌ویدا ده‌کویتی.. له‌گه‌ل قاقای پێکه‌نیندا هاوار ده‌کات).

(مۆسیقا)

- په‌رده-

سه‌رچاوه:

یوسف العانی-الصریر- دارالمدی ۲۰۰۷